

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií
Fakulta sociálních studií
MASARYKOVA UNIVERSITA
Brno, Údolní 53, 602 00, Česká republika
telefon: 00 420 - 541 146 257, fax: 00 420 - 541 146 255

MVZ 165 Šíření jaderných zbraní

Syllabus

Ondřej Rojčík

Určení: prezenční studium, bakalářský studijní program,
akademický rok 2005/2006, podzimní semestr.

Kreditová zátěž: 4 kreditů

Ukončení: zápočet

Požadavky k ukončení: seminární práce ve stanoveném rozsahu,
zápočet (formou písemného testu)

Autor sylabu a vyučující:

Mgr. Ondřej Rojčík

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií
e-mail: rojcik@fss.muni.cz,
telefon: 776 037 656

Anotace kurzu

Předmět *Šíření jaderných zbraní* by měl studentům přiblížit problematiku jaderné proliferační z teoretického, ale zejména praktického hlediska, formou analýzy jednotlivých případových studií. Úvodní hodiny nastíní základní proliferační teorie, stejně jako „technické minimum“ nutné k pochopení terminologie spojené s analýzou jaderné proliferační teorie. Případové studie budou řazeny chronologicky tak, jak jednotlivé státy získávaly jaderné zbraně. V rámci každé hodiny bude stručně pojednáno o historii jaderného programu, budou zhodnoceny motivy, které daný stát vedly k získání jaderných zbraní, stejně jako strategie jejich užití. V závěrečné hodině bude zhodnocena současná situace a rizika, která proliferační jaderných zbraní přináší.

Úvodní přednáška

Informace o průběhu, obsahu a hodnocení kursu. Informace o povinnostech s touto výukou spojených.

1. přednáška

První přednáška osvětlí základní pojmy spojené s tématem proliferační jaderných zbraní. Probrány budou teoretické přístupy ke studiu proliferační. Následně bude věnována pozornost režimům a principům, které se šíření jaderných zbraní snaží bránit. Především budou zhodnoceny smlouvy NPT a CTBT, stejně jako působení aktérů MV (státy a mezinárodní organizace) při snaze o nešíření JZ. Podobnou perspektivou budou posouzeny i možnosti nešíření nosičů JZ.

- Ogilvie-White, Tanya (1996): *Is There a Theory of Nuclear Proliferation? An Analysis of the Contemporary Debate*, The Nonproliferation Review, Vol. 13, No.4, fall, pp. 43-60. **(dostupné na internetu: <http://cns.miis.edu/pubs/npr/vol04/41/ogilvi41.pdf>)**
- Sagan, Scott (1996): *Why Do States Build Nuclear Weapons? Three Models in Search of a Bomb*, International Security, Vol. 21, No. 3, pp. 54 – 84. **(dostupné na ISu)**
- Kolesár, Peter (2005): *Zmluva o zákaze jadrových skúšok v atmosfére, vo vesmíre a pod vodou, Zmluva o obmedzení podzemných skúšok jadrových zbraní a Zmluva o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (LTBT, TTBT, CTBT)* in: Suchý, Petr, Kuchyňková, Petra (eds.): *Vývoj a výsledky procesů kontroly zbrojení a odzbrojení: marnost nad marnost?*, MPÚ Masarykovy univerzity v Brně, Brno. (dostupné v knihovně)
- Závěšický, Jan (2005): *Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT)*, in: Suchý, Petr, Kuchyňková, Petra (eds.): *Vývoj a výsledky procesů kontroly zbrojení a odzbrojení: marnost nad marnost?*, MPÚ Masarykovy univerzity v Brně, Brno. (dostupné v knihovně)

Text k nastudování před hodinou:

- Waltz, Kenneth (1981): *The Spread of Nuclear Weapons: More May Be Better*, Adelphi Papers, Number 171 (on-line text: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/waltz1.htm>).

2. přednáška

Schématicky budou vysvětleny nejdůležitější technické záležitosti spojené s problematikou jaderných zbraní.

- U.S. Congress, Office of Technology Assessment (1993): *Technologies Underlying Weapons of Mass Destruction*, U.S. Government Printing Office, Washington. **(dostupné na internetu: <http://www.fas.org/spp/starwars/ota/9344.html>)**
- Alsos digital library for nuclear issues: <http://alsos.wlu.edu/default.aspx>
- Nuclear Files: <http://www.nuclearfiles.org/>

Text k nastudování před hodinou:

- Barmany, Frank (2004): *How to Build a Nuclear Bomb: And Other Weapons of Mass Destruction*, Nation Books, New York. (str. 15-39; dostupné v ISu)

3. přednáška

Na stíněna bude stručná historie jaderné proliferační. Pak již budou následovat případové studie věnované jednotlivým držitelům JZ. Obsahem bude stručná historie programů výroby JZ a jejich zdroje (domácí či zahraniční), zhodnocení motivů jež vedly k získání JZ, strategie použití JZ, zhodnocení programu na výrobu nosičů JZ a jejich zdroje, vliv daného státu na další proliferační.

Spojené státy americké

- Pitschmann, Vladimír (2005): *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*, Naše vojsko, Praha. (vybrané kapitoly; dostupné v knihovně; varování: při čtení je možné explodovat).
- Rhodes, Richard (1986): *The Making of the Atomic Bomb*, Simon and Schuster Paperbacks, New York.

Text k nastudování před hodinou:

- Mendelsohn, Jack (2001): *America, Russia, and the future of arms control*, **Current History**, Oct 2001. Vol. 100, Iss. 648; p. 323 (7 s., dostupné přes databázi ProQuest na stránkách knihovny FSS)

4. přednáška

Sovětský svaz

- Medveděv, Mores, Medveděv, Roj (2003): *Neznámý Stalin*, Academia, Praha, str. 123-165. (dostupné v knihovně)
- Mathers, Jennifer G. (2000): *The Russia Nuclear Shield from Stalin to Yeltsin*, Macmillan Press, Houndmills, Basingstoke, London.
- Pitschmann, Vladimír (2005): *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*, Naše vojsko, Praha. (vybrané kapitoly; dostupné v knihovně; varování: při čtení je možné explodovat)

Text k nastudování před hodinou:

- Jon B. Wolfsthal, Tom Z. Collina (2002): *Nuclear Terrorism and Warhead Control in Russia*, Survival, Vol. 44, No. 2, s. 71-83. (13 s., dostupné v knihovně)

5. přednáška

Spojené království

- Holdstocks, Douglas, Barnaby, Frank (eds., 2003): *The British Nuclear Weapons Programme*, Frank Cass, London.

Text k nastudování před hodinou:

- Gray, Colin S. (2001): *An International "Norm" Against Nuclear Weapons? The British Case*, *Comparative Strategy*, Jul-Sep, Vol. 20 Issue 3, s. 231-239 (9s.; dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS),

6. přednáška

Francie a další evropské jaderné programy 60. let

- Rynning, Sten (2002): *Changing Military Doctrine, Presidents and Military Power in Fifth Republic France*, Praeger, Westport, s. 23-63.

Text k nastudování před hodinou:

- Yost, David S. (2005): *France's Evolving Nuclear Strategy*, *Survival*, Vol. 47, no. 3, s. 117-147. (31 s.; dostupné v knihovně)

7. přednáška

Čína a Tajwan

- Lewis, John Wilson, Litai, Xue (1988): *China Builds the Bomb*, Stanford University Press, Stanford.

Text k nastudování před hodinou:

- Carpenter, William M. (2000): *The Taiwan Strait Triangle*, *Comparative Strategy*, Vol. 19. Issue 4 (12 s.; dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS).

8. přednáška

Izrael a Blízký východ (ambice jednotlivých států: Irák, Sýrie, Egypt)

- Warner D. Farr (1999): *The third temple's Holy of Holies: Israel's Nuclear Weapons*, on line text: (dostupné na internetu: <http://www.fas.org/nuke/guide/israel/nuke/farr.htm>).

Text k nastudování před hodinou:

- Maoz, Zeev (2003): *The Mixed Blessing of Israel's Nuclear Policy* *International Security*, Vol. 28, No. 2, Fall 2003, s. 44-77 (34 s.; dostupné na internetu: <http://psfaculty.ucdavis.edu/zmaoz/maozintsec2003.pdf>)

9. přednáška

Indie a Pákistán

- Jones, Owen Bennett (2003): *Pakistan, Eye of the Storm*, Yale University Press, New Haven and London.
- Perkovich, George (2002): *India's Nuclear Bomb: The Impact on Global Proliferation*, University of California Press, Berkley.
- Rojčík, Ondřej (2005): *Jaderné zbraně ve vztazích Indie a Pákistánu*, FSS MU, Diplomová práce. (dostupné v knihovně)

Text k nastudování před hodinou:

- Sen, Samir K.. (1999): *He Who Rides a Tiger: The Rationale of India's Nuclear Tests*, Comparative Strategy, Vol. 18, Issue 2 (8 s., dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS).

10. přednáška

KLDR a Irán

- IISS (2004): *North Korea's Weapons Programmes: A Net Assessment*, Palgrave Macmillan, London.
- Rojčík, Ondřej (2005): *EU v jednáních o iránském jaderném programu*, in Závěšický, Jan (ed.): *Bezpečnostní (ne)stabilita*, KME, Praha. (dostupné v knihovně)

Text k nastudování před hodinou:

- Ayson, Robert; Taylor, Brendan (2004): *Attacking North Korea: Why War Might Be Preferred*, Comparative Strategy, Jul-Sep, Vol. 23 Issue 3, s. 263-279. (17 s., dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS)

11. přednáška

Státy, které se vzdaly JZ – JAR, Ukrajina, Kazachstán a Bělorusko; státy které se vzdaly programů na výrobu JZ: Argentina, Brazílie, Libye

- Purkitt, Helen, Burgess, Stephen (2005): *South Africa's Weapons of Mass Destruction*, Indiana University Press, Indianapolis.
- U.S. Congress, Office of Technology Assessment (1994): *Proliferation and the Former Soviet Union*, U.S. Government Printing Office, Washington. (**dostupné na internetu: <http://www.wws.princeton.edu/ota/disk1/1994/9426.html> nebo <http://www.fas.org/spp/starwars/ota/>**)

Texty k nastudování před hodinou:

- Maersheimer, John (1993): *The Case for a Ukrainian Nuclear Detergent*, Foreign Affairs, Summer, Vol. 72, No. 3, s. 50-66 (17 s., dostupné v knihovně).
- Miller, Steven (1993): *The Case Against a Ukrainian Nuclear Detergent*, Foreign Affairs, Summer, Vol. 72, No. 3, s. 67-80 (14 s., dostupné v knihovně).

12. přednáška

Státy s vyspělým jaderným programem (např. Japonsko, Německo) a potenciální další širitelé. Zhodnocení rizik, které proliferační JZ přináší.

- Sherrill, Clifton W. (2001): *The Need for a Japanese Nuclear Deterrent*, Comparative Strategy, Jul-Sep, Vol. 20 Issue 3, s. 259-270. (dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS)
- Mey, Holger H. (2001): *Nuclear Norms and German Nuclear Interests*, Comparative Strategy, Jul-Sep, Vol. 20 Issue 3, s. 241-249. (dostupné přes databázi EBSCO na stránkách knihovny FSS)

Text k nastudování před hodinou:

- Deutch, John, Kanter, Arnold, Moniz, Ernest, Poneman, Daniel (2004): *Making the World Safe for Nuclear Energy, Survival*, Vol. 46, No. 4, s. 65-79. (15 s., dostupné v knihovně)

Seminární práce:

Témata seminárních prací budou upřesněna. Práce budou odevzdávány v elektronické podobě v rozsahu 4 - 5 standardních stran textu (písmo times new roman, velikost 12, řádkování 1,5) v odevzdávací v ISu do 7. 5. 2006. Akceptování seminární práce vyučujícím je nutnou podmínkou k tomu, aby mohl být student připuštěn k zápočtovému textu.

Seminární práce musí splňovat formální požadavky. Práce musí mít převážně analytický charakter a měla by využít teoretických přístupů k proliferaci jaderných zbraní.

Témata seminárních prací:

- Írán: další držitel jaderných zbraní?
- KLDK: kdy se vzdá svých jaderných zbraní?
- Indie a Pákistán: dopady jaderných testů z roku 1998 na neproliferační režimy
- Proč je Izrael jedinou jadernou mocností Blízkého východu?
- Jsou možné jednotné evropské jaderné síly? (budoucnost jaderných arzenálů Francie a Velké Británie)
- Smlouvy START: rozhodný krok ke světu bez jaderných zbraní?

Zápočtový test:

Druhou podmínkou pro absolvování předmětu je úspěšné napsání zápočtového testu. Test bude vycházet z obsahu přednášek. Test se bude skládat z celkem 5 otevřených otázek, každá bude hodnocena nejvýše 5 body. Celkem tak bude možno obdržet 25 bodů, z čehož bude k získání zápočtu zapotřebí minimálně 15 bodů.

Podvodné plnění studijních povinností:

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství. Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání university i smysl studia. Z právního hlediska je plagiátorství krádeží cizího duševního vlastnictví.

Podvodné plnění studijních povinností nemůže být za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování bude trestán nejpřísnější sankcí, a to **nepodmínečným vyloučením ze**

studia. Studentům doporučujeme co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.

Vybrané internetové zdroje:

- <http://www.armscontrol.org/>
- <http://www.thebulletin.org/index.htm>
- <http://www.carnegieendowment.org/>
- <http://cns.miis.edu/>
- <http://cns.miis.edu/pubs/npr/search.htm>
- <http://www.globalsecurity.org/>
- <http://www.iaea.org/>
- <http://www.nipp.org/>
- <http://www.npec-web.org/>
- <http://nti.org/>
- <http://www.fas.org/nuke/index.html>
- <http://www.iiss.org/>
- <http://www.rand.org/>
- <http://nautilus.org/DPRKbriefingbook/nuclearweapons/index.html> (KLDR)
- <http://www.ndu.edu/>
- <http://www.iaea.org/>
- <http://www.nixoncenter.org/>